

För en statlig personlig assistans-ersättning

För oss människor med omfattande funktionshinder är personlig assistans nyckeln till ett självständigt liv - alltså praktisk hjälp med t ex uppstigning, personlig hygien, hushållet, förflyttningar utanför bostaden, på arbetsplatsen, fritiden, resor och semester. Den nuvarande floran av tjänster på detta område - hemtjänst, hemsjukvård, ledsagarservice, boendeservice, färdtjänst, elevassistans, arbetsbiträde m m - är onödigt byråkratiserad och handikappar oss i vårt dagliga liv. Här föreslås en lösning som skulle förbättra våra förutsättningar till ett liv på lika villkor.

Det ska vara en enda huvudman !

Den praktiska assistansen är idag uppsplittrad i många olika delar. För mig gör det ingen skillnad om jag går på toaletten hemma i lägenheten eller på jobbet eller ute på stan. Behovet är detsamma. Men förvaltningstekniskt gör det en stor skillnad. Går jag på toan hemma är kommunens socialförvaltning huvudman. Väntar jag tills jag kommer till arbetsplatsen är det länsarbetsnämnden. Går jag på toaletten på stan är det ledsagarservice som är ansvarig. En sådan indelning minskar mina möjligheter att gestalta och ta ansvar för mitt liv. Den gör det svårt för mig att se mitt liv som helhet. När det gäller sådana elementära behov borde det självklart finnas en enda huvudman och det ska vara jag !

De-centraliseringen handikappar oss

Socialtjänstlagen ger kommunerna ansvaret för den personliga assistansen. Det finns stora kvantitativa och kvalitativa skillnader i dessa tjänster mellan kommunerna beroende på deras politiska prioriteringar och finansiella förutsättningar. Det är mycket svårt för någon som behöver omfattande personlig assistans att flytta till en annan kommun för att utbilda sig eller ta ett arbete. Det är t o m svårt att resa utanför kommungränsen. Enligt socialtjänstlagen är det vistelsekommunen som är ansvarig för personlig assistans. Men tolkningen är inte enhetlig. Ibland tar det två veckor att få vistelsekommunens godkännande, ibland tar det två månader. En kamrat i Stockholm ville vara med på ett seglarläger i Norrtälje sommaren 1985. De två kommunerna har fortfarande inte kommit överens om vem som är ansvarig för kostnaderna för hans assistans.

Decentraliseringen har alltså inneburit att vi är långt ifrån den geografiska och sociala rörlighet som andra medborgare åtnjuter. Decentraliseringen har gjort oss onödigt beroende.

En statlig personlig assistans-ersättning

I en rad europeiska länder diskuterar man en personlig assistans-försäkring. För Sveriges del skulle det innebära att man finansierar personlig assistans genom den statliga inkomstskatten och betalar ut kontanta medel för dessa kostnader till den enskilde via riksförsäkringsverket - alltså på det sätt som idag handikappersättningen utbetalas. Handikappersättningen är ett icke-taxerbart indexreglerat schablonbelopp som ska kompensera för de merkostnader i det dagliga livet som ett funktionshinder medför.

Handikappersättningen kunde alltså utökas så att den även omfattar kostnader för den personliga assistans som man behöver p g a ett funktionshinder. Bedömningen måste nödvändigtvis omfatta alla situationer där man behöver assistans: alltså inte endast de uppgifter som den kommunala hemtjänsten brukar omfatta utan även den assistans som är nödvändig för att kunna ta sin del av arbetet inom familjen, assistans vid utbildning, arbetsplats, fritid och semester, när man reser i stan eller utanför kommunen, för tolk eller inläsning.

Beloppet på den personliga assistans-ersättningen måste självklart möjliggöra anställning av personliga assistenter enligt gällande arbetsmarknadslagar och avtal.

Med dessa medel skulle brukaren sedan kunna köpa tjänster från

• Kommunen

Brukaren skulle alltså kunna sluta avtal med kommunens socialförvaltning om inköp av vissa tjänster till ett bestämt pris med en bestämt kvantitet och kvalitet. Man skulle kunna köpa sina assistanstjänster helt eller delvis. Exempelvis kunde man köpa back-up tjänster för de situationer när ens egna assistenter på kort varsel utfaller.

I dagens system har man inte någon som helst garanti för att man får den kvantitet och den kvalitet av assistans som man behöver. Det finns t ex människor i Stockholm som måste lägga sig kl 5 på eftermiddagen med en s k kvällspatrull eftersom det passar kommunen bäst. Ofta får man städning endast på vissa veckodagar även om lägenheten råkar vara smutsig en annan dag. Ofta tycker hemvårdsbiträdena att de inte ska uträtta arbeten som de tror att vi kan göra själva. Utan avtal med kommunen kan man bara klaga men har inga andra möjligheter att direkt påverka sin assistans.

Ett avtal med kommunen möjliggör att man kunde stämma socialförvaltningen, om kommunen begår kontraktbrott genom att inte leverar den kvantitet och kvalitet på tjänsterna som specificieras i avtalet. Tjänstemännen där skulle således ha ett helt annat intresse än nu att leverera bra service.

• olika företag

Genom att få pengarna från staten direkt i våra händer skulle vi förfoga över en köpkraft som skapar en marknad för dessa tjänster där olika företag skulle konkurrera med varandra. Kunden skulle sluta avtal med en eller flera företag och byta efter behov.

• Brukaren skulle organisera sin personliga assistans själv så som vi vill göra inom STIL-projektet. De brukare som vill ha stöd och råd med att själv anställa och avlöna sina assistenter borde ha tillgång till en organisation som STIL i sin kommun för att kunna förvärva de nödvändiga praktiska kunskaperna. Vi vill helst se att detta arbete utförs av lokala brukarorganisationer som består av människor med eget behov av personlig assistans. För att ge dessa organisationer en finansiell bas, som är oberoende av kommunen eller andra offentliga intresser, skulle de kunna ta ut avgifter för sin utbildnings- och rådgivningsverksamhet. Det skulle vara önskvärt att dessa oberoende, lokala organisationer bildar en paraplyorganisation på riksnivå för att kunna arbeta politiskt för personer med behov av personlig assistans och för att vidareutveckla sin utbildnings- och rådgivningsverksamhet.

Vårt mål för framtiden

Grundläggande för STIL-projektet och den politik vi vill driva är principen att man måste skilja mellan det finansiella och det organisatoriska ansvaret för den personliga assistansen. Vi anser som självklart att samhället ska ha det finansiella ansvaret för den personliga assistansen. Men vad gäller utformningen ska alla, som vill och kan, skapa skräddarsydda lösningar efter sina behov.

För att vi ska kunna bo i vilken kommun som helst med samma livskvalitet, för att vi inte ska vara våra kommuners livegna måste ansvaret för finansieringen vara så **centraliserad** som möjligt - det måste alltså ligga hos staten. För att vi ska ha den största möjliga kontrollen över vår assistans och våra liv måste ansvaret för den organisatoriska utformningen vara så **decentraliserad** som möjligt - det måste alltså ligga hos den enskilde brukaren.

Adolf